VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE "HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

15e jaargang nr. 2 - herfst 1994

Foto omslag:

Gedenknaald ter nagedachtenis aan de gevallen kameraden van de *L*ucht*V*aart*A*fdeling van het Nederlandse Leger op Vliegkamp Soesterberg. Opgericht 30 juni 1923, d.i. tien jaar na de opening van het militaire vliegkamp Soesterberg. Na de oorlog verplaatst en opnieuw onthuld in juli 1948. Gemeentelijk monument.

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur

Voorzitter	:	P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris	:	Mevr. E. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest, Telefoon 02155-17113
Penningmeester	:	J.Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden	:	A.J. van den Dijssel, Irenelaan 7, Soest
		J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest
		W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
		W. Schimmel, Steenhoffstraat 77a, Soest
		R.P. van Dorresteijn, Kolonieweg 6a, Soest
Redactie	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Vormgeving	:	F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,-- per jaar.
Betaling is mogelijk:
op de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest, nummer 54.59.21.8
danwel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te Soest, rekening nummer 3599.02.235. (Giro van de bank: 212775.)

Historische Vereniging Soest

Bestuursmededelingen herfst 1994.

Hierbij ontvangt u "Van Zoys tot Soest" 15de jaargang no. 2. Wij zijn wat laat want de vakantie heeft nogal parten gespeeld. Er kwam (te) weinig kopij, en de verwerking van dat, wat er kwam heeft ook door de vakantie vertraging opgelopen.

- De bibliotheek van de Historische Vereniging
  Het ligt in de bedoeling de bibliotheek van de Historische Vereniging voor geïnteresseerden open te stellen. En dit zal dan elke 2de zaterdag van de maand zijn, van 14.30 tot 16.00 uur. Men kan dan kennis nemen van wat er zoal aanwezig is, en in overleg met de bibliothecaresse boeken lenen. Dus opening bibliotheek 8 oktober - 12 november - 10 december. Elke 2de zaterdag van de maand.

- Werkgroep Genealogie
  Komt bijeen 11 oktober en 13 december 's avonds 8 uur in museum Oud Soest.

- Lezing met vertoning van dia's
  Op dinsdag 22 november zal in de Gildezaal door Dr Ir J.A. Hendrikse uit Den Dungen een lezing worden gehouden over "Traditionele Boerderijen in Nederland". In de pers zullen hierover nadere mededelingen worden gedaan en er worden dia's vertoond.

- Tentoonstelling "125 jaar Katholiek onderwijs in Soest"
  Mogen wij u deze "Wisseltentoonstelling" in museum Oud Soest van harte aanbevelen.

Hebt u foto's of weet u verhalen over "Soest in oorlogstijd", geef het door aan de Historische Vereniging. Er wordt aan gewerkt om een verslag in boekvorm te maken en mogelijk kunt u daarbij helpen.

WOONPLAATS SOEST - TEGEN WIL EN DANK
door Hugo Schaaf

De titel is niet geheel juist: een klein deel van de besproken personen ging met plezier naar Soest, maar voor allen gold dat ze niet vrijwillig Soest als woonplaats kozen, maar gedwongen werden door omstandigheden of door de eisen van een of andere autoriteit.
Indien boerenknechten uit andere plaatsen voor seizoenarbeid of langer dienstverband in Soest kwamen werken, dan zouden zij de eersten zijn die in dit verhaal passen. Wat is over deze tijdelijke inwoners bekend? Hebben enkelen zich ter plaatse gevestigd of zijn ze allen weer verder getrokken?
Pas na 1914 kan men spreken van duidelijk afgebakende groepen van mensen die - onverwacht en ongepland - voor korte of lange tijd Soest als woonplaats moesten accepteren.

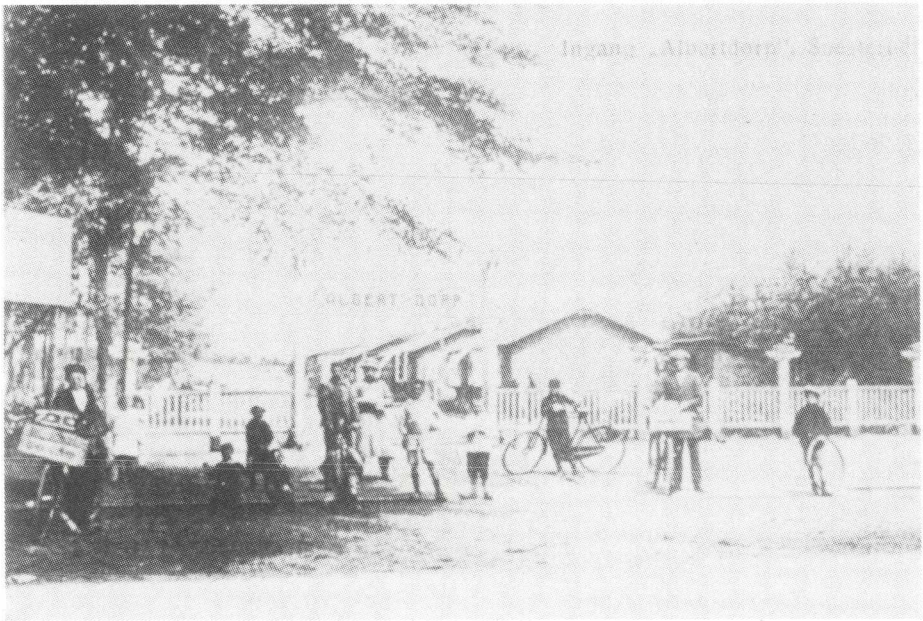

"Albertsdorp" te Soesterberg waar Belgische vluchtelingen 1914-1918 waren ondergebracht.

De Eerste Wereldoorlog bracht Belgen, die gevlucht waren voor de Duitse bezetting van hun land en hoewel de meesten in het kamp in Amersfoort terecht kwamen, vestigden anderen, die het zich financieel veroorloven konden in Soest of elders.
Ik denk aan de beminlijke Prof. Minnaert, die in een brief vermeldt dat hij meer dan eens samen met mijn vader, van de halte Nieuweweg komend, over de Bosstraat gelopen was. Prof. Minnaert zou later bekend worden door zijn werk bij de Sterrenwacht in De Bilt.
Een andere naam was Hinderdael, die aan de Kolonieweg, dicht bij de spoorwegovergang, een kleine drukkerij had in een modern, laag gebouw, wit gepleisterd en met een plat dak.
Een andere, kleinere groep Belgen kwam na 1918 de grens over, zij waren wegens hun pro-Duitse activiteiten niet gewenst in eigen land.

Sanatorium Zonnegloren, gelegen tussen de dennenbossen.

Met de bouw van Sanatorium Zonnegloren kwam een regelmatige stroom van nieuwe, onvrijwillige Soestenaren, TB patiënten, voor wie Soest maar al te vaak het laatste adres zou worden.

Er moeten duizenden brieven en prentkaarten vanuit Zonnegloren verstuurd zijn. In de 70-er jaren kwam ik vaak op het Prentkaartenarchief van de heer Zilver in Amsterdam, die aan de Keizersgracht een klein kantoortje had met meer dan 1 miljoen kaarten.
Voor Soest waren zelfs twee schoenendozen gereserveerd; een groot deel bestond uit kaarten die door patiënten van Zonnegloren verstuurd waren. De teksten waren meestal optimistisch:

"Lieve Vader en Moeder, Ik ben hier nu al weer
zes weken en al 4 pond aangekomen....."

Zonnegloren, dat midden in de dennebossen lag, bracht Soest de reputatie een gezonde plaats te zijn en op advies van artsen kwamen nu ook andere longlijders in Soest wonen.
Een van hen, Frans Verbeek uit Rotterdam, was een begaafd pianist die aan asthma leed en kort na 1940 met zijn moeder op Heideweg 14 kwam wonen, naast de fam. De Man, bij de hoek van Heideweg en Duinweg.
De vrouw van Felix Ortt was directrice geweest van het kindertehuis "Zandbergen" in Amersfoort en zij hield levendig contact met haar pleegkinderen, waarvan enkelen ook in Soest kwamen wonen. In de hongerwinter van 1944-1945 kwamen twee van hen bij de fam. Ortt op Bosstraat 12 in huis. Later kregen zij een huis toegewezen en zo kwamen Wim en Truus de Vries ook op de Heideweg te wonen, aan de oneven zijde, het kan nummer 7 geweest zijn, het was het rechterdeel van een dubbel huis.
Ook Wim had asthma en nadat Frans Verbeek in 1950 gestorven was, overleed ook Wim enige tijd later aan deze kwaal.
In dit verhaal passen ook de enigen die met plezier naar Soest leken te komen, de "bleekneusjes" die in het Koloniehuis van de Stichting "Trein 8.28" de zomermaanden doorbrachten en vaak te zien waren op weg naar de duinen. Ook in Vosseveld was een tehuis van deze stichting.
Kinderen die voor langere tijd in Soest geplaatst werden, woonden in een tehuis in het midden van de Eigendomweg.
Blijkbaar werd daar een moderne aanpak van de kinderzorg toegepast, de kinderen gingen naar plaatselijke scholen en toen onze klas van de Van der Huchtschool een toneelstukje instuderen wilde, konden we repeteren in dit tehuis. Een van de inwoners die ik me herinner, was Marjo Lorjé.
Op de Klein Engendaalweg woonde Zuster Manders die ook een

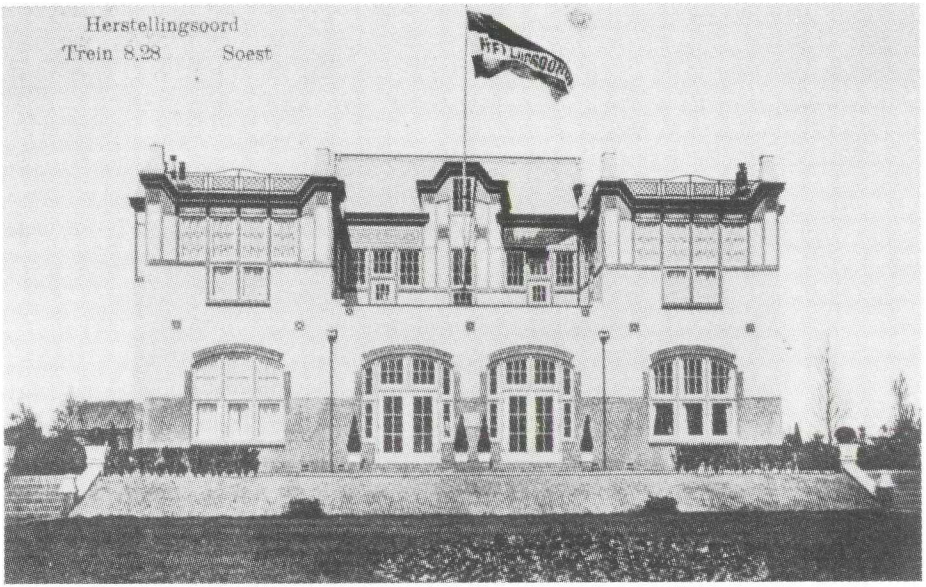

Herstellingsoord Trein 8.28 aan de Kolonieweg.

paar kinderen in huis had, maar of ze alleen voor vakanties daar waren of voor langere tijd is me onbekend.
Terug in de tijd naar een andere groep die door politieke omstandigheden hun eigen land verlaten moesten: de meest Joodse vluchtelingen uit Duitsland na 1932. Enkelen van hen verbleven als "paying guest" bij de fam. Rink op Bosstraat 18. Een van hen was Lena Sternefeld, die in mij een aandachtig toehoorder vond voor haar liedjes en verhaaltjes, waarvan ik wel niets verstaan zal hebben, maar dat maakte het juist zo fascinerend!
De onrust van deze jaren spitste zich toe met de staat van oorlog tussen Duitsland en Engeland. De mobilisatie van het Nederlandse leger voerde ook militairen naar Soest, doe o.a. hun intrek namen in de Van der Huchtschool, zodat wij verhuizen moesten naar het gebouw van de Katholieke school aan de Steenhoffstraat en later naar het Kasteeltje op de Eng.
Na mei 1940 kreeg een grotere groep militairen, nu Duitse, Soest als woonplaats toegewezen, misschien zelfs soldaten afkomstig uit het Duitse Soest. Hun aanwezigheid vormt een verhaal apart, maar hoewel zij de grootste groep tijdelijke inwoners vormden, zal er wel het minste over bekend zijn,

tenzij iemand in Duitsland onderzoek verricht heeft en de vroegere plaatsgenoten naar hun ervaringen heeft gevraagd. Een van hen heeft in elk geval een blijvende indruk achtergelaten in de vorm van een dochter.
Later in de oorlogsjaren zijn onderduikers en misschien ook geallieërde vliegers korte of langere tijd in Soest geweest, terwijl er altijd wel enige evacuees het inwonertal verhogen kwamen.
Een andere groep die zich op medisch advies plotseling in Soest bleek te bevinden, was die van patiënten van de Willem Arntzhoeve in Den Dolder. "Rustige" patiënten en kinderen met Down's Syndroom werden tegen geldelijke vergoeding geplaatst bij gezinnen die wel wat extra inkomen konden gebruiken.
Het was, zoals meer van deze systemen uit die tijd, een methode waarbij de betrokken patiënt geen enkele mening of stem had en dat makkelijk leiden kon tot onbedoeld of bedoeld misbruik.
Op de Nieuweweg kwamen we vaak een tengere man tegen, die altijd heel beleefd zijn hoed afnam voor mijn moeder. Ook was er een vrouw met wit haar die altijd te vinden was op één van de zitbanken in de gemeente, of het nu Soest-Zuid of Soestdijk was.
Of deze zwerflust deze vrouw eigen was of dat ze 's morgens min of meer de deur werd uitgezet, bleef een onbeantwoorde vraag.
Een andere patiënt was te vinden in Café De Viersprong op de hoek van Birkstraat en Eikenlaan, een oud rustiek café met een eveneens oude waardin (mw. Flierman??) die ook nog een groene papegaai in het café had.
In 1938 belandde zij in een ziekenhuis in of bij Utrecht en mw. Beijen van Eigendomweg 14 en haar dochter hielden het huishouden gaande. Zij hadden ook een groene papegaai, waar ik dol op was en het was dan ook een verrassing dat Lorre II, die niet als vriendelijk bekend stond, mij met vreugde begroette.
Op een Zondag gingen we met de huisgenoot, blijkbaar in een huurauto met chauffeur (dat zal wel van TAK geweest zijn, die net om de hoek op de Eikenlaan zijn garage had) naar het ziekenhuis voor een bezoek.
Onderweg werd de man onrustig en wilde de auto uit, blijkbaar dacht hij dat we hem naar een inrichting terug wilden

brengen. Met wat moeite werd hij gekalmeerd en de reis ging verder.
Wat betreft Trein 8.28 nog een opmerking.
Als uitleg voor de naam wordt gezegd dat het idee opkwam bij vaders van bleekneusjes die met de trein van 8.28 uit Amsterdam kwamen.
Ik heb echter altijd gehoord dat het FORENSEN, meestal welgestelde heren waren, die, op een ochtend filosoferend over hun bevoorrechte leef- en woonsituatie, het initiatief namen om kinderen uit de grote steden te laten genieten van een totaal ander en gezonder milieu.
Deze uitleg lijkt ook logischer, want de vaders van zulke kinderen zullen wel niet op een zo late tijd in de trein gezeten hebben of in de stemming geweest zijn om te filosoferen.
De stichting heeft zoveel jaren gefungeerd, dat er zeker uitgebreide gegevens over e.e.a. zullen bestaan. Als die ergens te vinden zijn, dan kan dit een boeiend verhaal opleveren, vooral als ook de ervaringen en meningen van de kinderen zelf achterhaald kunnen worden. Die zullen zeker gevariëerd en verrassend zijn!
Over de min of meer vrijwillige inwoners van na 1945 schrijft hopelijk iemand anders eens een stuk.

HET KLOOSTER MARIËNHOF IN DE BIRCKT (SLOT)
door Ds. J.J. Bos

Eer de Bircktenaars echter zich in de stad vestigden, had de stedelijke regeering hun het volgende vergund: "Schout, Burgemeesters, Schepenen en de Raedt der Stadt van Amersfoort op seekere versoeken aan haarluyden, van wegen den Prior en gemeen Convent van den Bircke, nopende haer translatie binnen Amersfoort gedaen, hebben den voorsz. van den Byrkt tot Goodts Eeren, vermeederynge en de tot welvaeren der gemeen Stadt voerverhaelt geaccordeert en de accorderen denselven bij desen, sulke puncten als hier navolgende zijn: In den ijersten dat zij voorn. Heeren en Conventualen sullen hebben en genijeten alle alsulke vrijheden van acchijse als ander Cloesteren binnen den voersz. Stadt genijetende zijn. Item dat die Werkluijden van den voorsz. Religiosen ofte Convent gedurende den tijd en de soelank als sij sullen

behoeren haer nieuwe Convent te timmeren, oick vrij sullen wesen.
Item dat sij Werkluijden van buijten te werk sullen mogen stellen onbecroent den Gilde, tot discretie van den Schout ende beijden Burgemeesteren in elke tijd wesende, gedurende den tijd van haer Tijmmeringe als voeren. Ende sullen moegen betimmeren die halve Steege ter Haechwert, ende ook haer Cloostermuur setten over dat Kleijn Gragtgen op den Stadt Singel lintrecht van salige Wolter Buijsen nacomelingen Camere, na dat Haechbrugetken toe, bij alsoe dat sij gehouden werden die muere en de 't water loepende duer der Stadt alsoe mit eennen steennen Sluijse of diergelijke te leijden doer den Sijngel, ofte anders beter dat het voergenoemde waeter mede sijn schuet hebben mag wederuit kleijn Gragtgen, streckende na dat Wet en voerts nae den Observanten en de Gasthuijs op 't Spoije.
Item van onderhouden van den Cingelmuur nevens 't Cloesterken van de Celsusteren noch wesende, sal 't voergem. Convent van den Birckt of ontlast wesen in alder mathen als die voirz. Susteren geweest zijn. Ende sullen moegen hebben een Sluetel van den Boem aen Sint Joris Brugge ende die Cingel mit haer Convents Waegen te rijden en besijden nae behoeren.
Item of tot eenigen tijden gevijell dat die Stad soude moegen eenige generaal Schattinge behoeven uijt te setten, in sulken gevalle en sal 't voergem. Convent van den Birkt nijet meer of hooger beswaert worden dan 't Convent van S. Jans binnen den voorgem. Stadt. Ende die voorgem. van de Birkt worden gehouden, haar tijmmerijnge twee roijen lank altijt te setten van der pijlaars van den boegen der Stadt mueren.
Item was arue Huijsen ofte Hoven dat die voergem. van den Birckt sullen behoeren tot den tijmmeringe haer Convents als voirsz. dat sal die Stadt haer toelaeten te moegen hebben, in alder maeten als of die Stadt selver behoerende waer, achtervolgende de Ordonnantien, ende 't voorsz. Convent voerts voerden in allen naer haeren vermoegen als behoerlijk zal zijn. Actum den sevende dach Decembris Ao. 1546."
Dienten gevolge hebben de Bircktenaars dan ook op die plaats een nieuw Klooster gebouwd, dat zij, naar hun vroeger Klooster in de Birckt, ook het "Convent Marienhof" hebben genoemd, het van tijd tot tijd vergrootende en uitzettende, zoodat zij niet van de minsten waren te achten. Toch is hun werk niet geheel voltooid, gelijk men, ten tijde van Abraham

van Bemmel, nog in de gaanderijen kon zien. Maar zij hebben daar ook niet lang gewoond, waan hun Convent, in 1578 al verzwakt zijnde tot 10 personen, is in 1610, door het overlijden van Servaas van Wijk, den laatsten Conventuaal, geheel uitgestorven, waarop in 1611 het Weeshuis daarin is overgebracht.
In de "Notae et Observationes ad auctorem incertum", van Matthaeus (Matthaeus, Rerum Amorf. Script., bl. 408) vond ik nog enkele aanteekeningen, die betrekking hebben op de laatste jaren van het bestaan van het Klooster Marienhof, in Amersfoort; ter wille van de volledigheid laat ik ze hier volgen: "Op ten 12 Januar, 1606 is in den Heere gerust ons Eerwaerde Pater Heer Jan Gout Regulier van 't Convent van Marienhove binnen Amersfoort. Hij is geweest den eersten Regulier, die onse Convent tot een Pater gehadt hebben. Hij heeft 't selve bedient omtrent derde half jaer. Hij heeft den Susteren besproken 't sestich gulden eens, die sij minlick mit malcanderen deijlden, ende een rouwmaeltijt begeert gedaen te worden uijt sijn goet, sijn siele moet in der euwichheijt rusten. Den 4 December 1606 is in den Heere gerust onse Eerw. Mater Maria Gerrits, die met ons den Heere gedient heeft 69 jaren, ende is Procuratrix geweest omtrent 50 jaren, ende Mater 14 jaren.
D'Heere wil haer de euwige ruste geven. Amen.
Naer het afsterven van Sal. Heer Jan Goudt is van de Susteren aangenomen tot Pater Heer Johan van Langevelt, d'welcke na dat hij omtrent 20 jaren den Susteren hadde gedient heeft door sijn ouderdom en de impotentie sijn aangenomen officie opgeseijt.
Naer hem is Anno 1627, versocht tot Pater des voorsz. Convents Mr. Willem Bloem Pastoor van Amersfoort om de Susters alle geestelijcke hulpe te doen welck sijn Eerw. door begeerte van den Eerw. Heere den Prior Commissaris ende der Susteren heeft aangenomen."
Alvorens nu de geschiedenis van het uitgestorven "Marienhof", te vervolgen, moet ik nog een paar opmerkingen, het verledene betreffende laten voorafgaan en wel: in de eerste plaats deze: In eenen Schouwbrief van Bisschop Florens van Wevelickhoven, op de Schouwe van den Nieuwen Eemdijk, onder den Polder "De Slaage", d.d. 5 Maart 1393, wordt onder de verantwoordelijken genoemd: "Het Convent van Marienhove met S. Aechten", en dan tweemalen: "die Birckt met S. Aechten".

Daar de Broeders van S. Andries-kamp eerst in 1420 het Klooster in de Birckt betrokken, en eerst in 1395 begonnen werd met het inrichten van een Fraterhuis te Amersfoort, is het mij niet duidelijk of de uitdrukking "die Birckt" ook al "Marienhof" te Amersfoort bedoelt, of eenvoudig een plaatsnaam is, die met S. Aechten, te Amersfoort, verbonden wordt, omdat de eigenaar van die gronden, Hendrik Kamerman, met de Zusters van S. Aechten, ook eene vertakking van Windesheim, in eenige betrekking stond. (Groot Utr. Plac. boek. II., bl. 186) in de tweede plaats: Of het recht der Bircktenaars op vrijdom van "alle contributien, ende bijsonder van den stuvergelt", waarop zij zich op 7 December 1541 beriepen, wel zoo vast stond, mag betwijfeld worden, als men acht geeft op het Besluit, d.d. 20 Maart 1512, van Frederik van Baden, Bisschop van Utrecht, de Prelaten der vijf Godshuizen, de Ridderschap van het gansche Nedersticht, de Burgemeester van Utrecht, dat er dit jaar, en verder nog twee jaren een "gemeenhuijsgelt" zal geheven worden in het Nedersticht van Utrecht, en dat ook de Kloosters in en buiten Utrecht hieraan mede betalen zullen, waaronder genoemd wordt: "Item die van Soest's jaars achten halven Rijnsgulden current" (Groot Utr. Plac. boek I, blz. 68, enz.). En ook als men let op de Ordonnantie, die op 7 Augustus 1532 van den Graaf van Hoogstraten uitging op het "Stuijversgeld" en "nieuw Huijsgeld", dat door vele dorpen niet betaald werd (Groot Utr. Plac. boek I, blz. 265).
Met betrekking tot de bezittingen en inkomsten van Marienhof, is onze wetenschap beperkt tot de Lijst, die wij vinden bij H. F. van H. (eussen) en H. van R. (ijn), in hunne "Historien van 't Utrechtsche Bisdom" (v. Heussen en v. Rijn, a.w. Dl. II, blz. 30). Zij is blijkbaar opgemaakt nà 1547, en vóór 1610; ja, misschien reeds vóór 1578, ten minste in een tijd dat het Convent zelf nog 5 morgen bouwlands, 8 dammaten weiland, in de nabijheid van Amersfoort gelegen, gebruikte; en daarbij van pachters ontving, 40 mud rogge, 41 mud weit, 46 mud haver, 3 vat boter, 19 hamelen, en 1 lam. Zij zeggen "Dit konvent had groote inkomsten, dewelke in de volgende Nederduijtsche lijst staan uijtgedrukt":

De stad Amersfoort geeft jaarlijks	5-0
1 Stuk lands gelegen in Amersfoorder Enghe,	2-0

1 Erf gelegen in de Geregte van Amersfoort, geheten Hilhorst,	61-19
4 Morgen lands, ibid.; dit gebruijkt het Convent selfs.	
1 Morgen lands gelegen aen de oude gragt buijten Amersfoort, gebruijken het self.	
Aen losrenten,	18-15
Des Convents principale goederen en erven gelegen in Bercht,	200-0
En 30 Mudden Rogge, Weijt, Haver, 2 vat Boter en 12 Hamelen.	
Nog een erf in de Berckt,	100-0
1 Mudde Weijt, 1 vat Boter, 3 Hamelen en 1 Lam.	
1 Erf aldaer gelegen,	50-0
1 Erf aldaer,	60-0
Item 2 Hamelen.	
Het derde deel van een erf aldaer,	9-10
Een meulen huijsken en eenige perceelen lands aldaer,	60-00
Een campje lands aldaer,	10-00
Een stuk lands aldaer genaemt Pijclsland,	14-00
Een stuk boulands aldaer,	15-00
Een ackermans Hofstede, gelegen in 't Veen, tot Hees,	31-0
Een erf genaemt Renselaer, gelegen in Woudenburgh,	106-0
Aldaer een erf genaemd Vlas-tuijn,	150-0
Item 4 mudden Roggen en 4 mudden Weijt.	
Ibidem een erf genaemt Lauwerrice,	112-0
4 Mudden Rog, 4 mud Weijt, 16 mud Haver.	
Ibid. een erf genaemt Dashorst,	64-0
Een erf gelegen onder Scherpenseel,	140-0
2 Mudden Rog, 2 mudden Weijt, 2 Hamelen.	
Een erf gelegen onder Eembrug genaemt bloemenbergh, groot 32 Dammaet,	100-0
Aldaer 33 dammaet lands,	181-10
Ibid, ook 4 smaelland,	59-10
6 en drie vierde in de Haer,	30-0
4 Dammaet in de Burgemaet,	24-0
8 Dammaten in Eemland: die gebruijkt het Convent selfs.	
5 Dammaten in de Slaegh,	50-0

9 Dammaten in Seldert,	40-0
8 Dammaten ibid.	58-16
	1758-19

De aangehaalde schrijvers hebben dus inderdaad, voor dien tijd niet te veel gezegd; boven alles wat zij in natura genoten, mocht een inkomen van 1758 gulden en 19 stuiver toen belangrijk heeten. Ik heb de Lijst nauwkeurig afgeschreven, maar doe opmerken dat de optelling niet uitkomt; ook door vergelijking van de Lijsten in de 7e en de 8e uitgave, heb ik de fout niet kunnen ontdekken.
Met de woorden: "Nu is het een overgroot Weeshuis", besluiten van Heussen en van Rijn hun bericht aangaande het Convent Marienhof, waarin de Bircktenaars uitstierven. En zóó is het; in 1611 is het gebouw Burger-Weeshuis geworden (v. Bemmel, a.w., blz. 342). In Amersfoort was in 1552 een Weeshuis opgericht, gevestigd aan den Singel, op den hoek van het S. Aechten-straatje, in de wandeling genaamd "Het Bagijnhof", doch dit gebouw was langzamerhand te klein geworden, waarom aan "de Vaders en Regenten van dat Huis, in antwoord op hun schrijven van 1610, bij Besluit van het Stedelijk Bestuur van 8 Mei 1611, medegedeeld werd, dat het verzoek, om hun Gesticht naar Marienhof over te brengen, was goedgekeurd, en dat zij voortaan, "uijt den inkoomen van denselven Convente vierhonderd ponden van veertig grooten Vlaams 't pond jaarlijks, ende nog gelijke vierhonderd ponden jaarlijks uijt den inkommen van den Convente van S. Jan, al tot svulagemente van den voornoemde Arme Weeshuijse, zouden ontvangen. En heden ten dage is het nog Burger-Weeshuis. Alléén heeft de Stad, vroeger en later, belangrijke gedeeltes van den grond, langs den Zuidsingel, of zelve met huizen bebouwd, die zij verhuurt, of als bouwgrond aan anderen verkocht, wat natuurlijk zeer tot voordeel strekte van de fondsen van het Gesticht.
Het opzicht over, en de administratie van de bezittingen van Marienhof, werd reeds in 1598 aan eenen Superintendent opgedragen, teneinde daarvan aan de Conventualen, tot hun onderhoud, uitkeering te doen (v. Bemmel, a.w. blz. 180). Later werden er twee Rentmeesters aangesteld, één voor de Mannen-kloosters St. Jan en Mariënhof en één voor de Vrouwen-kloosters S. Agatha, S. Agneta, en S. Barbara. Nadat

alle Conventualen uitgestorven waren, is het inkomen dezer Gestichten gebruikt, voor de tractementen der Predikanten, en der Onderwijzers bij de Latijnsche Scholen, te Amersfoort.
Alzoo stonden dan de bezittingen van Marienhof, sedert 1598, onder het beheer van, door de stad Amersfoort benoemde, Superintendenten en Rentmeesters, daaronder begrepen, "Des Convents principale goederen en erven, gelegen in Berckt", zooals ze worden aangeduid in de "Nederduijtsche lijst", hier boven vermeld. Zij zullen, van dien tijd af, wel verhuurd en verpacht zijn ten bate van de stad Amersfoort, en daartoe zal waarschijnlijk de kaart gediend hebben, die afkomstig is van eene familie, die van 4 Maart 1815 tot 23 September 1875 in het bezit was van de buitenplaats "Hofslot", en drie groote boerderijen, in de Birckt, waaronder het zoogenaamde "Lange Huijs", weleer het eigenlijke kloster Marienhof. Zij draagt ten opschrift: "Caerte van eenige Landen gelegen in de Birck competerende 't Convent van Marienhove, ende sijn groot bevonden als in ijder stuck geteijckent staet, en de hier besijden bij de naemen van elcken bruijcker mette leteren A.B.C. in summa aengewesen wordt. Gemeten ende Gecaerteert door J. van Diepenem". Een jaartal staat er niet op, doch in aanmerking genomen het letterschrift en de geheele teekening, zal de kaart wel vóór 1600 vervaardigd zijn. De geheele bezitting wordt daar opgegeven groot te zijn: 186 Morgen. 3 Hond. 53 Roeden

Stegen, wegen, en wallen	5	5	0
Het Heetveld (de heide) met het (munniken)bosch	158	0	0
maakt	349 Morgen.	8 Hond.	53 Roeden

verdeeld onder 12 Bruijckers.

Aan den voet van deze kaart staat aangeteekend:
Matheis ..... bruijckt die Landen in desen geteijckent mette letter A
Jutgen ..... int lange huijs gebruijckt de Landen geteijckent B
Wulfer Willem ssz. bruijckt de Landen geteijckent mette letter C

De kinderen van Rentmeester Breecker bruijcken den Acker mette hegge D
Hendrick Aelbertssz. en de Wouter Willenssz. gebruijcken dat geteijckent is E
..... gebruijckt de Maet geteijckent mette letter F
..... gebruijckt die Maet geteijckent mette letter G
De Rentmeijster de Goijer bruijckt dat Maetgen geteijckent met H
Jacob Jansfz. gebruijckt de Landen geteijckent mette letter J
Henrick Aelbertssz. bruijckt K. daer van 't Convent 1/3 compt: (het is voor het 1/3 groot 2M.2H.84R.) K
de weduwe van ..... gebruijckt dat geteijckent is L
Het Heetvelt int geheel met het Bosch geteijckent met M

Tusschen de eigendommen van het Convent lag, aan anderen toebehoorende, geheel in het noorden, aan de Eem, een stukje waarin geschreven staat: "Henrick Aelbertsfz. eijgen dammit". Dan, van het oosten naar het noorden, eene strook gronds, waarin geschreven staat, van de duinen tot wat nu de straatweg is: "Dit lant hout jhr. Reijnier van Olden Barneveld in Erffpacht"; en van den straatweg tot de Eem: "Hier gelanden de Erffgenamen van jhr Reijnier van Olden Barneveld". En verder, oostelijk van den Zwarteweg tot de Eem, twee strooken weiland.

J. C. KOELINK — SOEST
Talmalaan 15
Telefoon 118.

HET ADRES VOOR AANLEG VAN GASLEIDINGEN

LEVERING VAN ALLE SOORTEN

GAS-, GEYSERS-, COMFOREN ENZ.

VOLKSVERHALEN UIT SOEST EN OMGEVING
door E. HEUPERS

Weerwolven deed het vroeger haast op iedere boerderij. Het spookte vooral op de deel waar de wanmolen vanzelf begon te draaien. Allerlei gereedschap werd door elkaar gesmeten zodat men 's morgens lang moest zoeken en het te voorschijn kwam op de onmogelijkste plaatsen. Harken, schoppen en dorsvlegels stonden in de paardestal. Je kon altijd horen dat de weerwolf bezig was, want steevast begon de wanmolen te draaien. Geen mens was er dan op de deel. Om de weerwolf te verdrijven moest men niet bang zijn. Een kruis slaan of een gewijd kruis van papier op de deel hangen was al voldoende om het weerwolven te doen ophouden.

Vroeger waren er hier nog wel heksen. Hier en daar op de Bunt of 't Hart woonde zo'n wuuf. Ze betoverde vooral de kinderen en konden zich veranderen in een zwarte kat die altijd vreselijk tekeer ging. Wanneer een heks een kind op de schouder klopte dan ging het korte tijd daarna dood. Kreeg het kind een appel dan was deze meestal vergiftigd. Bewaarde men zo'n appel dan veranderde de vrucht in 24 uur in een vieze pad. Een zeker teken dat de vrouw die de appel gegeven had kon heksen. Op 't Korte End woonde Mie van Haarm Snieder. Die kon ook toveren. Klaas-om en Timmetje kwamen op een keer van een bruiloft en liepen op 't Korte End toen zij op het dak van Mei van Haarm Snieder een zwarte kat zagen zitten die bar tekeer ging. Klaas-om wilde de kat van het dak af halen, maar Timmetje z'n vrouw zei: "Niet doen Klaas. Stiekum laten zitten. Als je dat beest aanraakt betovert Mie je". Ze lieten de kat op het dak zitten en vervolgden zonder om te kijken hun weg naar huis.

Ok vertelde ze voak dat er een onderoardse gang ligt onder de Kerkebuurt door. Die loopt van de Oude Kerk noar de boerderij 't Klooster een eindweegs doarvandoan. In zunige tieden vluchtte men vanuit dit klooster noar de kerk. Doar was men veilig en mochten ze niets doen.

Ik moest eens op een keer plaggen halen op de Berg met peerd en wagen. Wullie gingen over de Bunt langs 't huus van een vilder waar zojuist een beest was geslacht. 't Bloed liep tenminste over de weg. 't Peerd wier schichtig en sprong

verschrikt opzied uut. Toen 't weer wat bedaard was, liep het kreupel aan 't rechter voorbeen. Ik kwam op de Soesterbergsestroat Teus van Daan tegen, die vroeg: "Mak meerieje?". "Neen", zei ik, "'t peerd is rechts kreupel". "O das niks", zei die en hij streek over 't zere been, maakte een kruus en zei: "Now kun je wel draven". 't Was ok zo.

Wullie woonden vroeger in 't Veen en hadden 't heel arm. Ming moeder was een goed mins. Bar goed en geleuvig. Ze deed niemand te kort. Zaterdags gingen ming moeder en ik dikkuls boodschappen doen in de Kerkebuurt. Toendertied woaren doar alleen moar winkeltjes. Vanuut 't Veen gingen we over de Eng d'r noar toe. Toen had je doar van die smalle poadjes. Al we veurbie het Engerbergje kwamen zei ming moeder altied:

"Eerbiedig wezen, keind, hier ligt een sodaat begraven". Onmiddellijk waren we stil en speulden niet meer. Drie keer moest ik bidden "Geloof zij Jezus Christus", net zoals wij deden als wij langs onze kerk kwamen. Om 't Engerbergje mocht niet geploegd worden en geluud mocht er niet gemaakt worden. 't Most er stil en rustig blieve. De boeren die er land in de omtrek hadden, lieten het altied liggen zoals het er altied is geweest.

"Het huisje sting in de Burkt tegenover de tol van vroeger". Dit tolhuis is in 1911 afgebroken en stond net voorbij de Maarschalkersteeg, tegenover café Westermeyer.

Als kleine jongen hoorden en wisten wij dat in een klein oud vervallen huisje in het Vosseveld door mannen zonder hoofden gekaart wier. Het huisje sting in de Birkt tegenover de tol van vroeger. De mannen waren kaartspeulers die in de herberg vals gespeeld hadden. Heel Soest wist het. Alle dagen zaten ze daar maar te kaarten. Dat was de straf van Onze-Lieve-Heer. Als jongen probeerden wij door de ramen te kijken tussen het valgordijn door, maar ik heb het nooit gezien. M'n kameroadjes wel en die zeiden: "Joa, ze hebben gin kop. Ze zin met z'n vieren en moar kaartspeulen zonder wat te zeggen".

Op de boerderij van Schimmel an de Veenhuzerstroat ging de boterkarn op 'n keer tekeer. De pastoor of de kapeloan kwamen d'r an te pas, zo aarg was 't. Als t'r gin mins op de deel was dan ging de karn "bong,bong te bong,bong", alsmoar deur. 't Spoekte doar, 't was t'r toen lang niet zuver. Als je d'r bie sting gebeurde d'r niks, maar je was nog niet weg of de karn begon opnieuw, "bong te bong, bong te bong". 't was een ieselijk geheur. De minse waren bang man! Op 't lest durfden ze niet meer noar bed. 't Was aarg en de pastoor wier gehoald. Wat die d'r an deed weet gin mins, moar 't geluud hield op. D'r was in 't begin nog wat boter en zure melk in de karn, moar gin mins durfde die te gebruke. 't Aarmste mins nog niet en dat wil wat zeggen toendertied. Het spul werd diep in de grond begraven. Men gaf het nog niet an de keuen, bang dat die het toverspul opvraten en op die manier ok betoverd wierden.

H. W. Spijker - Soest

Van Weedestraat No. 25 - Telefoon No. 2043

Magazijn van Goud, Zilver, Uurwerken, Brillen.

Reparatie-inrichting - Brillenslijperij

VEERTIG JARIG JUBILEUM
uit "De raadszaal" Mei 1933

Peter Koppen, van de Soester Paardentram is 40 jaar getrouwd en "Sotes" schrijft de volgende "Peter Koppen" potpouri.

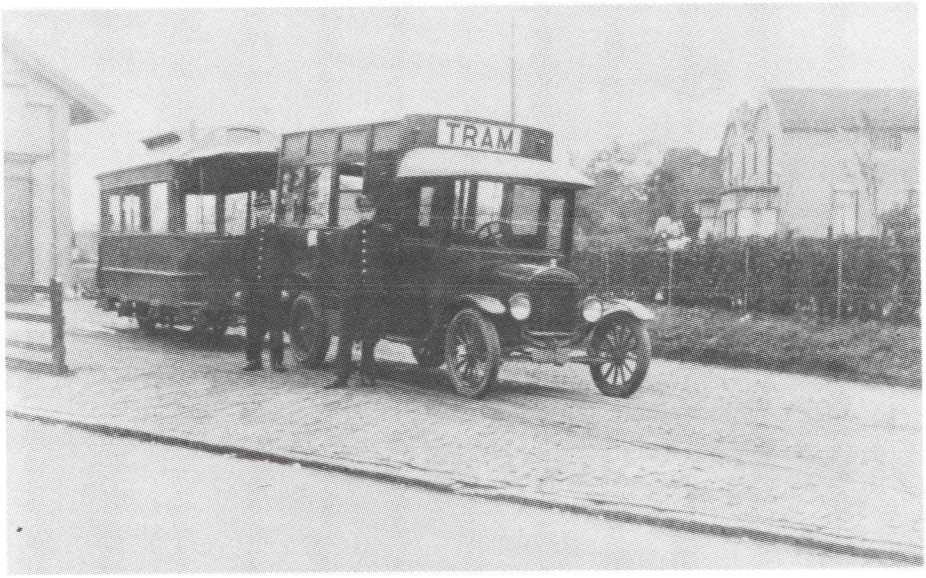

1933 Peter Koppen 40 jaar getrouwd. In 1924 is zijn paard voor de Soestertram vervangen door een auto als trekkracht. Voor de tram Peter Koppen als conducteur en Jan de Bree als bestuurder.

1. **Wijze: Overal, waar de meisjes zijn**
En dat we Peter vrinden zijn,
Dat willen we weten,
Daarom zingen wij, daarom zingen wij,
En dat we Peter vrinden zijn,
Dat willen we weten,
Daarom zingen wij op z'n feest!
Blij van geest, op z'n feest,
Juicht de Soesterbus,
Trek maar aan de lus!
Blij van geest, op z'n feest,
Juicht de Soesterbus
Al om het meest.

Echtpaar Koppen - 15 mei 1933 veertig jaar getrouwd

2. **Wijze: Als je pas getrouwd bent**
Eerst ging Peter rijden
Met 'n oud huzaren-paard,
En heel onvervaard
Trok hij 't aan de staart;
Sprong het soms ter zijde,
Liep de wagen uit het spoor,
Dan ging Peter er van door.

3. **Wijze: Omdat het zoo lekker is**
Dra ging het weer: sjok, sjok, sjok,
Dra ging het weer: sjok, sjok, sjok,
Tot aan de Gouden Ploeg,
't Was steeds te laat en nooit te vroeg.

4. **Wijze: Komt vriendenschaar**
Zingt vriendenschaar,
Hier bij elkaar
Op Peter, onze jubeljaar;
Steeds blij gezind,
De Soestervrind
Van jong en oud, tot 't kleinste kind.

5. **Wijze: En hoeperdehoep**
O, Kopperdekop,
Wat reuze-strop,
Want 't trammetje wou niet loopen,
O, Kopperdekop,
Wat reuze-strop,
Want 't trammetje was kapot.

6. **Wijze: Hop ! falderiere**
Hop ! falderiere, hop! faldera,
Heisa, heisa, falderaldera,
Zie eens, hoe die Peter lacht,
Nu de tractor door 'n paard wordt opgebracht.

7. **Wijze: Napoleon, die goeie vent**
De conducteur, die goeie vent,
Hallé, hallo,
Bij alle Soesters welbekend,
Hallé, hallo!
Die rijdt nu met de autobus
En maakt 'n grap met iedre zus;
Hallé, hallo,
Met Peter rijdt het knus, o zoo;
Hallé, hallo,
Met Peter rijdt het knus.

8. **Wijze: Laat de klok maar luiden**
Laat nu de bus maar toeten,
Laat nu de bus maar gaan;
Want er is geen conducteurtje,
Die Peter kan verslaan,
Het zal niet gaan;
Want er is geen conducteurtje,
Die Peter kan verslaan.

9. **Wijze: Houdt er de moed maar in**
En van je héla, hola!
Koop bij Peter vlug,
Koop bij Peter vlug,
Kaartje heen en terug;
En van je héla, hola,
Koop bij Peter vlug,
Kaartje heen en trug.

10. **Wijze: We gaan nog niet naar huis**
De potpouri is uit,
Hij leve lang, hij leve lang!
De potpouri is uit,
Op d' oude Soester guit.

Hij zij nog menig jaar,
Zoo blij gezind, zoo blij gezind
Hij zij nog menig jaar
Van Amersfoort naar Baarn!.

Te koop
een goed onderhouden Dames- en Heerenrijwiel à f 15.— en een Heerenrijwiel à f 12.—. Soesterbergschestraat 10a.

Te koop aangeboden pracht
Kinderwagen,
zoo goed als nieuw, met bedje en kussen. Te zien Koninginnelaan 40B, Soestdijk.